

AZKEN HATSA OHOLTZAN

Lerro hauek ezin dira amaitu aurtengo pastoralean galdu genuen partaidea aipatu barik. Pipo Etxebarrek eman zuen azken hatsa taulen gainean. Dena eman zuen. Kulturzale ezagun honek azken urratsa herri-antzerkian eman zuen, antzerki esparru hau inoiz baino bizkorrago dagoela erakutsiz. Pastoralak, gure ikuskizunik zaharrena, herri honek duen indarraren adierazlerik ederrena da. Ohorerik handiena Pipo Etxebarreri eta herri-antzerkia bultzatzen duen orori. □

UNIBERTSITATEA

LONTXO OIHARTZABAL

IKERLARI ONAK ETXEAN

Lehenik eta behin berri pozgarriak izan ditugu azkenaldi honetan. Ikerkuntzarako lehenengo Euskadi Saria Euskal Herriko Unibertsitateko irakasle/ikerlari bati eskuratu diote eginkizun horretarako izendatutako epaimahaikoek. Pedro Miguel Etxenike nafar euskaldunak izan du zori hori lehenengo honetan. Zorionak berari dagokionagatik. Gertakari honi esker jakin dute euskaldun askok mundu-mailan punta-puntako ikerlaria dugula etxean. Baina ez da horretara mugatu berria. Egunkarietan irakurri eta telebista-irratietan entzun ahal izan dugunez, ikerketara emaniko talde ugari dabil gure unibertsitatean emaitza garrantzitsuak lortuz eta bertako ikas-fakultateen izen ona mundura zabalduz.

Honen guztiaren froga baino ez da, sarirako azkenaurreko erabakira iritsi zirenetako hogeitabi ikerlarietatik gehiengo handi bat Euskal Herriko Unibertsitate honetako irakasle-ikerlariz osaturik zegoela. Ez da gutxi. Zorionak, beraz, unibertsitateari ere berari dagokionean!

Gogoan hartzekoa da, gainera, Etxenike irakasleak berak azken aldi honetan, behin eta birritan, errepikatu duena. Denbora asko eta luzea eskatzen duen lana dela ikerketarena. Eta ezagutzaren eraikuntzan benetan aurreratu nahi bada, ezinbestekoa gertatzen dela epe luzerako planteatu behar den lan hori sustatzea eta eragitea. Ikerkuntzarako dirulaguntzak eskaintzen dituztenei eginiko oharra da hori. Dirua jartzen dutenek, izan ere, berehalakoan nahi lituzkete ikerlanaren emaitzak, diruari berehalako etekina atera nahira jarriak baikaude gaur egungo presazko gizarte honetan. Gure ikerlariak gogoratzen digunez, ordea, zeharbide ugari egin beharrean eta gora-behera handiekin egiten du topo, bere lanean, oinarritzko ikerkuntzan saiatzen ari den edozein ikerlarik. Eta aurreratzekotan, oztopo horiek gaudituz bakarrik egin dezake aurrera jakintzak, eta jakintzarekin batera gizarte osoaren ongizate orokorrak; jakintza-arloko aurrerapenik gabe ez baitago benetako aurrerapenik teknologiaren eremuetan; eta teknologian aurreratzen ez bada, akabo gure ongizate guztia. Ikerkuntzarako denborak, bistan denez, dirua eskatzen die gizarte-erakundeei eta industria-munduko enpresei. Dagokienez hori guztia ulertu beharko lukete, Euskal Herrian benetako ikerkuntza gauzatu dadila nahi badute behintzat.

BBV fundazioaren dirulaguntzaz Pardo-k burutu duen ikerlan interesgarri batek adierazten duenez, ikerkuntzan alde agertzen da herri honetako biztanlegoaren gehiago nabarmena. Ikertzen dena baino dexentez gehiago ikertu beharko litza-tekeela, diote galdetu zaien gehienek. Eta hori, nahiz eta ikerkuntzaren bidez egin diren ezagutza-aurrerapenen berri eskasa, oso eskasa, dutela adierazi aldi berean. Biztanleek aurrerapidea eta ongizatea ikerkuntzaren emaitzei lotzen dizkietela adieraziko luke gertakari horrek.

Herrialde ezberdinetako datuak alderatzen baditugu, europarrok atzera samar gabiltzala erakusten digute azken orduko zehaztapenek. Hona horrelatsuko batzuk:

Mila-miloiko aktibo bakoitzagatik enpresetan lanean diharduten ikerlariak (*DG XII Europako Batzordea, 1996*):

- Europako Elkartean: 2
- Ameriketako Estatu Batuetan: 6
- Japonian: 6

Edonork atera ditzake bere ondorioak datu horietatik.

Dena dela, gatozen orain Euskal Herriko Unibertsitatean ikerkuntzak azken urteotan egin duen aurrerapena aztertzeraz.

Finantzaketa-erakundeen ikerketa-inbertsioaren banaketa globala

	1992	1993	1994	1995
EHUko fondoak	548	595	514	727
Kanpoko fondoak	969,5	1.061	1.233	1.439
MEC	219,5	230	239	322
EJ	262	213	314	376
Kontratuak	488	618	680	741
Guztira	1.517,5	1.656	1.747	2.166

Unibertsitate-Enpresako kontratazioa 1992-95eko aldian

	1992	1993	1994	1995
Berrikuntza transferitzeko bulegoa	249	450	462	535
Unibertsitate-Enpresa Fundazioa	239	168	218	206
Guztira	488	618	680	741

Kopuruak milioi pezetatan.

Iturria: EHU. Oroitidatzia, 1996

Argi dagoenez, aurrerapauso nabarmenak egin dira ikerkuntzarako eskaini izan diren diru-kopuruetan. Joera horrek horrela jarraitu beharko luke, gainera, ikerkuntzaren alorrean aitzindari dabilzan herrialdeetatik atzeraegi egon gaitzela nahi ez bada, behintzat. □

IKERLARI GAZTEEI LAGUNDU BEHARRA

Ikerlariak ez dira bat-batean egiten. Bokazioa behar da, lehenik, ikerlari izateko, oinarrizko ikerkuntzan jarduteko bereziki. Iraupen luzeko andre-gizonak eskatzen ditu era horretako ikerlanak. Hilabete eta urte luzeetan emaitza handiegirik ikusi gabe lanean jardun beharra suposatzen du, askotan,

oinarrizko ikerkuntzaren eremuko azterbideak. Askok eta askok jasan ezin dituen baldintzak.

Hori horrela, mundu horretara sartu nahi duenari baldintza egokiak jarri beharko zaizkio hasieratik; ongi eta egoki hornitutako ikertegiak eta laborategiak, patxadaz eta bake-bakean lan egiteko aukerak eskainiko dituztenak, ezinbesteko baldintza dira, edozein motatako ikerkuntza burutzen delarik ere. Honek guztiak dirua suposatzen du —betiko leloa!—, gizarteko erakunde ezberdinek ikerlarien zerbitzura jarri beharko duten dirua. Kontu izan behar dugu, ezin eskatuko diegula emaitza onik, aurrez baldintza egokiak jartzen ez bazaizkie.

Ikerlariak prestatu egin behar dira. Ikerlari ohituen eta ikasien ondoan bakarrik lor daiteke ikerkuntzarako prestakuntza egokirik. Eta bada unibertsitatean horretarako politikarik. Kezkatzekoa da, ordea, ikerlegai askori gertatutakoa. Badute, bai, ikerlari prestatu baten ondoan lan egiteko aukerarik, baina erabateko morrontza eskatzen zaie: ikerlari-irakaslearen zerbitzura egon behar dute, hau burutzen ari den ikerlanak ezartzen dituen baldintzetara eta eskakizunetara makurturik erabat, erabakietarako eta proposamen autonomoetarako inolako aukerarik gabe. Ikerlegai gazteei lagundu eta bidea egiten erakutsi beharrean, bere interesen zerbitzura jarrarazten ditu aldian aldiko irakasle interesatuak. Amaituko da laguntzaile-aldia eta prestakuntzan askorik aurreratu gabe utzi behar taldea, antzeko beste ikerlan bati ekiteko inolako ilusiorik eta gogorik gabe. Hortxe galduko da, agian, ikerlegai gazte bat baino gehiago betirako.

Arreta bereziz zaindu beharreko kontua da. Ez da nahikoa, beraz, ikerlegai gazteentzako dirulaguntzak eskaintzea eta ematea. Ezinbesteko da, gainera, gazte horiei jarriko zaizkien lan-baldintzak eta izango dituzten eginkizunak eta erantzukizunak argi eta garbi idatziz jartzea; ikerlari-prestatzaileak aurrez eta erabatekotasunez onartu beharko lituzkeen baldintzak eta mugapenak guztiak. Hori guztia gero erabakitakoaren arabera gauza dadin ardura hartuko duenik ere beharko litzateke ikastegi bakoitzean, hitzarmenak eta paperak izenpetzea oso erraza dela irakatsi baitigu historiak.

Aipatu honetan guztian nahiko eskas ote gabiltzan susmoa dut nik. Hainbat eta hainbat ikastegitako bekadunei entzun diedanak jarri nau kezkatu izatera. □

IKERKUNTZA ETA ETXE-BARRUKO KONTRAESANAK

Aurreko gogoetak idazten ari naizela izan dut orain kontatze-
ra (salatzera) noan gertakari lotsagarriaren berri.

Apartekoa behar du izan ikerlegai gazte honek. Halaxe dio Madrildigo Unibertsitate Autonomoko katedradunak: «Gaztelaniaz egin den *Opus Postumum*-a ren itzultzaile eta editatzaile naizen aldetik ez dut inolako eragozpenik honako hau adierazteko, aztergai horretaz Espainian dagoen maila akademikotik dexentez gorago daudela X.X. jaunak burutu dituen ikerkuntzen emaitzak». Alemaniako Marburg hiriko unibertsitatean irakasle den Tuschling irakasleak (ikerketa kantiarretan munduko hobere-netakoa, bere kideek diotenez), berriz, beste hau dio gure ikerlegai gazteaz: «X.X. jauna bereziki kualifikaturik dagoelako ez dut inolako zalantzarik eta ziur nago ikerketa kantiarrei bultzada emango dien azterlan bat aurkeztuko duela. Habilitari moduan X.X. jauna nire taldean onartzeko prest nago eta Marburg-en beste bi urte eman ditzan beka bat emateko aholkua damaiot dagokionari». Atzerriko ikasleen artean milatik batek ez du jasoko era horretako eskaintzarik Alemanian. Baditu eskatzaileak horredatsuko gomendio-gutun gehiago ere.

Baina... Euskal Herrian ukatu egin zaio dirulaguntza hori gazte saiatuari. Hobeto esanda, horretarako izendaturik dagoen komisiok ukatu egin dio. Antza guztien arabera, orain arteko bere lan guztia euskaraz argitaratu izana eta aurrerantzean ere horretan saiatu nahi izatea izan da beka-eskatzailearen erru bakarra. Berak bere alegazioan dioenez «gaiarekiko eztabaidan saiatu zen irakasle bakarrak, Mosterin irakasleak, laister ahaztu zuen hori eta zera esan zuen: nire ikerketa hain interesgarria bazen, kontraesankorra zela euskaraz landu nahi izatea». Etxeko eta kanpoko irakasle ezagun eta prestigiodunek behin eta birritan aitortu didatenez, katalanaren eta euskararen he-

dapenaren aurkaririk nabarmenetakoa eta eroenetakoa (sic) ere bada Mosterin delako irakasle bilbotarra (Bartzelonako Unibertsitatean katedraduna orain artean).

Horren eskuetan egon da mutilari beka eman ala ez erabakitzea. Eta ezezkoa erabaki du.

Epaille inpartzialen esku utzi behar dela horrelako erabakiak hartzea eta epaille horiek ez dutela Euskal Herrikoak izan behar, arrazoizko irizpideak dirudite. Ezin onar daiteke, ordea, aurrez euskararen aurkako prejuizioz beteta dagoen baten esku utzi daitekeenik Euskal Herrian eta euskaraz ikerlana burutu nahian dabiltzan laguntza-eskatzailen lanari buruzko erabakiak ematea. Mosterin jaunak adierazi duen jarrera ez ote da, gainera, Konstituzioak dioenaren aurka doana? Bidezkoa ote da era horretako iritziak dituen eta plazaratu ere egin dituen irakasle bat Eusko Jaurlaritzako komisio bateko buru izatea? Zentzuzkotasunaz jabetuko gara noizpait! Baina ez dadila beranduegi izan, alferrikakoak izanen baitira nigarrak ikerlegai onenak uxatu ondoren. □

SOZIOLINGUISTIKA

KIKE AMONARRIZ

GAZTELANIA MUNDUAREN AURREAN

José Mª Aznarren gobernua Moncloaratu denez geroztik, ez dira asko izan (nik dakidanez, behinik behin) PPK hizkuntzaren inguruan zabaldutako adierazpen edo eztabaidak.

Katalunian PPK bideratu nahi duen politika berria eta Vidal-Quadrasen kargugabetzea direla medio, ez dirudi gobernu berriak erabat definitu dituenik, gaztelania ez diren estatuko beste hizkuntzen normalizazio-prozesuen aurrean erabiliko dituen irizpideak.